

Esbo Segelförening Reparering och målning av fasader 2014

Medverkarna i restaureringen

byggansvarig, ESF
frakter, ESF
projekt ansvarig, Certus Art Ky
entreprenör

Mark Musgrove	ordförande för Pentalakommittén
Bengt Enoksson	
Árpád Sailo	arkitekt, SAFA
Aki Sulonen	restaurerare

dokumentering

bilder och text om inte annat nämns

Certus Art Ky, Árpád Sailo

Innehållsförteckning

sida

3	Paven - byggplats innan Paven byggdes
4	Pavens historia i korthet
5	Pavens byggår
6	Besiktning före arbetet
7	Målning
9	Sågning av spån och lister
11	Åtgärder på fasaderna
13	Bilder av arbetet

Man seglade aktivt på Pentala redan innan Paven byggdes.

bild: Esbo Stadsmuseum

Pavens historia i korthet

Esbo segelföreningen grundades år 1906 av unga seglingsentusiaster. Innan segelföreningens Paviljong byggdes bedrevs aktiviteterna mest kring Pentala ångbåtsbrygga. Föreningshuset Paven byggdes 1913 enligt planer av arkitekt Sigurd Frosterus och utvidgades 1939 och 1945-1947 enligt planer av arkitekt Herman Mathias (Matti) Finell. Paven fungerar som klubblokal och restaurang. Segelföreningen har varit aktiv under alla år som den har existerat. Tävlingsverksamheten och speciellt ungdomsverksamheten har bedrivits med stor framgång.

Arkitekt **Sigurd Frosterus** (f.1876 Asikkala, d.1956 Helsingfors) blev filosofiemagister i konsthistoria vid Helsingfors universitet 1899 och utexaminerades från Polytekniska institutet i Helsingfors som arkitekt 1902.

Hans mest kända verk är Stockmanns varuhus och Ekudden i Helsingfors.

Frosterus placerade sig på andra plats i arkitekttävlingen för Stockmanns varuhus men eftersom arkitektbröderna Thomé som vann tävlingen båda stupade i inbördeskriget förverkligades Frosterus förslag.

Frosterus planerade även Ekudden (Urho Kekkonen museum) tillsammans med Gustaf Strengell. Paven blev byggt enligt Frosterus planer 1913.

Frosterus var även en framgångsrik kappseglare på internationell nivå. Hans vän, arkitektkollegan och segelbåtskonstruktören Gustaf Estlander ritade båten Sphinx åt Frosterus 1929. Med denna båt vann Frosterus flera internationella tävlingar. Man kappseglar fortfarande med denna båt.

Arkitekt **Herman Mathias (Matti) Finell** (f.1889 Vasa, d.1978 Helsingfors) var ansvarig för utvidgningen av salen som utfördes 1939 och för en mindre utvidgning på norra fasaden samt verandas ombyggnad med fönster och dörrar 1945-1947.

Kända verk av Matti Finell är villa Gyllenberg på Granö (byggd 1938) och Vallila-koncernens byggnad i Vallgård (byggd 1939) båda i Helsingfors. Han arbetade mycket tillsammans med Lars Sonck och planerade flera bostadshus i Tölö och privathus på Brändö i Helsingfors.

Pavens byggår

Sigurd Frosterus 1913
Herman Mathias (Matti) Finell 1939
Herman Mathias (Matti) Finell 1945-47

bild Finn Eriksson

Besiktning före arbetet

Väggar

- Väggarna är målade med olika färger.
- På några ställen är målskiktet för tjockt.
- På ett ställe på norra fasaden har ett alldeles för tjockt skikt av fernissa orsakat bubblor i målhinnan.
- Överallt finns rostade spikhuvud.
- Målfärgen täcks överallt av mögel.
- Några bräder har stygga spår av slipmaskin.
- Ett par bräder är för grovt sågade.
- På flera ställen har brädfodringen ruttnat.
- Droppkanter är på många ställen för små.
- Vid glasverandan finns stora sprickor på några bräder.
- Vid östra ingången står bräderna för tätt emot ingångsplanet. Det har orsakat att vattnet har stigit kapillärt upp i bräderna.
- Spån på norra och södra fasaden är mycket dåliga.

Takkanter

- Bräderna under takkanterna är överallt beläggda med mögel.
- Även under takkanter finns ruttnade bräder.
- Takkantsplåten ligger på många ställen för nära takkantststbräden.

Taket

- Taket måste åtgärdas i nära framtid.
- Plåten i daglyktan på östra fasaden har låssnat.
- Plåt som täcker skorstenarna måste målas och plåten på ena skorstenen är svårt rostad.

Stuprör och hängrännor

- Färgen av ett stuprör på östra fasaden har låssnat.
- På västra fasaden fattas ett stuprör och en bit av en hängränna.

Luckor och dörrar

- Dörren vid huvudingången är i dålig skik.
- En lucka vid sockeln har blivit lite salmiakformig.

Räcke

- Räckets vid huvudentrén är gjord av bräder med sågade springor på insidan.
- Handleden är dålig.

Övrigt

- Målningsarbetet är mycket beroende av vädret. Väderrapporterna måste följas noga. - Dessutom måste man ha en termometer, hygrometer och fuktighetsmätare vid bygget.
- Man måste ta väl hänsyn till arbetsskyddet.
- Ställningarna måste vara stadiga.
- När man slipar gammal målfärg, måste man använda heltäckande arbetskläder och andningsskydd.
- När man vässar skraporna måste man vara försiktig att man inte vållar brand.
- Entreprenören bosätter sig gärna i Harrys paviljong.
- Även plats för verktyg, material och annat är tillräckligt.
- Frakten för människor och material till fasta landet är ordnad.

Målning

1. Alla målade ytor har skrapats, slipats och tvättats. Ytor med alltför tjocka skikt av linolja eller färg har slipats. Bräder som har varit för grovt hyvlade eller grovt behandlade med slipmaskin, har bytts ut eller slipats.
2. Skadad material har bytts ut.
3. Alla träytor har före målningen tvättats med Teknos BLOkleen.
4. Alla spikhuvud på fasaderna har slipats och grundmålats med Tikkurilas Rostex.
5. Efter tvätten har träytorna målats en gång med Eskaros Rustholli.
6. Större sprickor har tätats med träbitar och Danalim Linoljekitt 682.
7. All plåt har grundmålats med Eskaros Ritari rostskyddsgrundfärg och ytorna har målats med Eskaros RK-plåttaksfärg.

Färger:	Eskaros Rustholli	alla träytor	blåa ytor, kod NCS-S4005-G20Y ljusa ytor, kod NCS-S1002-Y50R
	Eskaros RK-plåttaksfärg	plåtytor	färgton, stuprör, enligt gamla färgen (brun) grundfärg, Tikkurilas Rostex färgton, skorstensplåt, NCS S 4005-G20Y grundfärg, Eskaros Ritari

Läs fabrikantens instruktioner noggrant före målningen.

När man målar med Rustholli petrololjefärg är det viktigt att komma ihåg följande regler:

- De ytor som skall målas måste vara rena och torra.
- Man får måla både på gamla alkyd- och oljefärger. Man kan även måla på tunna skikt av latexfärger. Innan man målar på gamla färger, måste man noga skrapa, slipa och tvätta ytorna, så att gamla färger inte mera låssnar från ytan.
- Träytornas fuktighet måste vara lägre än 17 %.
- Temperaturen måste vara minst +5° C och den relativa fuktigheten får inte överskrida 80 %. Följ noga väderleksrapporterna, börja aldrig måla om regn hotar.
- Om det blåser för hårt, skall man låta bli att måla för att undvika skräp på målningen.
- Inget extra mögelskydd behövs. Ämnen som hindrar mögel att växa finns i själva målarfärgen.
- Färg stryks en gång rikligt på brädfodringen.
- Fabrikanten lovar att färgen passar utmärkt i havsklimat.

Sågning av spån

Tallar som fälls nuförtiden är ofta högst 80 år gamla. Ju längre tallen får växa desto bättre virke blir det. Om trädet också är tätvuxet blir det ännu starkare. Många träd bildar ett mycket hårt kärnvirke. Ju äldre trädet blir desto mer kärnvirke bildas. En fura innehåller gott om kärnvirke när den har nått en ålder av 180 år.

Kärnvirket består av vedceller som slutat växa. Dessa celler har lägre fuktighet än övriga delar av vedmassan och en högre densitet. Därför är det mycket motståndskraftiga mot insektangrepp och röta.

De nya spånen på väggen har sågats radiellt av länge torkat kärnvirke (furu). Bräder som är radiellt sågade håller sig mycket bättre raka än ramsågade bräder.

Spånen är ungefär 300 mm långa och 100 mm breda. De är ungefär 3mm tjocka i ena ändan och 8 mm tjocka i andra ändan.

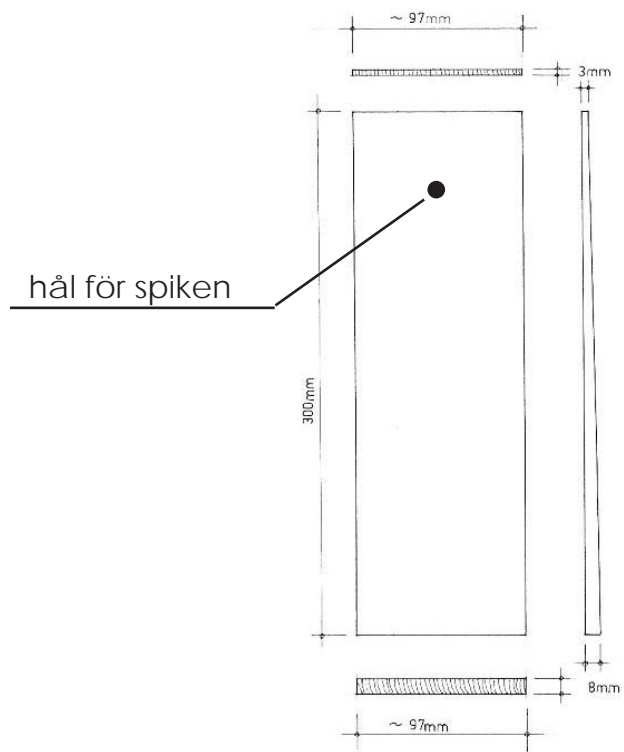
När spån fästs skall man vara noga med att vattnet rinner ner "medhårs". Innan man spikar fast spån i väggen borrar man ett hål för spiken för att hindra spånet att spricka.

Trälister

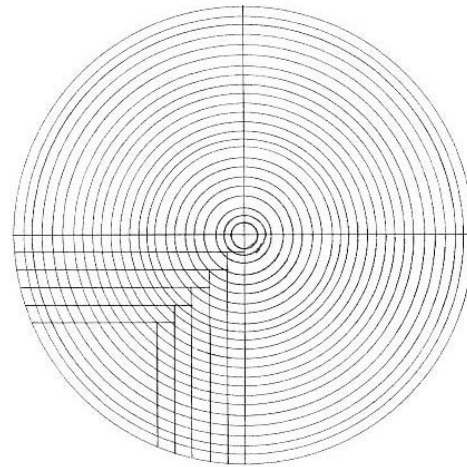
Allt material till nya trälister på fasaden är noga utvalt, tätvuxet kärnvirke.

Endast förstörda trälister har bytts ut. Eftersom gamla lister i allmänhet har varit noga utvalda, har de friska delarna av dem kunnat användas.

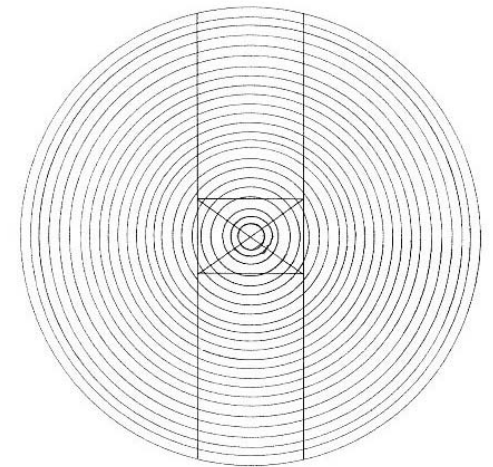
Överliggarna (övre delen av räcket) vid huvudingången har gjorts av lärkträ.

Princip av sågning av spån

Princip av sågning av lister

Åtgärder på fasaderna

Norra fasaden

- Källarluckan reparerades och målades
- Plåten på dropplisten togs bort
- Plåten på takkanten korrigerades så att vattnet inte rinner ner på fasaden
- Dropplisten ovanför tre fönster till höger byttes ut mot en list av kärnvirke med större droppkant
- Under takkanten fanns det mögel överallt. Möglet slipades bort och bräderna under takkanten tvättades med BLOkleen. Alla skadade bräder byttes ut
- I den utbyggda delen slipades det alltför tjocka skiktet av fernissa på foderbräderna ner för att målarfärgen skall sitta bättre och för att fernissan inte skall förorsaka gasbubblor i målarfärgen
- Efter slipningen putsades allt damm bort och ytorna behandlades med BLOkleen
- Gamla spån byttes ut mot nya som målades med samma färg som fasaden
- På västra sidan av fasaden slipades det alltför tjocka skiktet av linoljefärg tunnare.

Östra fasaden

- Dropplisten ovanpå betongsockeln byttes ut mot kärnvirke (furu) och droppkanten gjordes tillräckligt bred
- Vid ingången installerades listerna på nytt så att de ligger en liten bit över betong- eller träytan (hindrar vattnet att stiga kapillärt upp i bräderna.)

- Plåten på daglyktan (det utstickande fönstret) ersattes med ett målat bräde. Genom att bygga stommen så att brädet gick att fästa kunde brädet installeras så att vatten inte kommer in i takkonstruktionerna.
- Stupröret putsades och målades.

Södra fasaden

- Där det fanns märken av cirkelsåg eller slipmasin i bräderna slipades märkena bort
- Alltför grovt sågade bräder byttes ut mot hyvlade
- Rostade spikhuvuden behandlades med Rostex
- Elkablar på fasaden målades med väggfärg
- Dropplisten under burspråket byttes ut mot en list av kärnvirke och installerades så att det blev en tillräckligt bred droppkant
- En dropplist reparerades med friska delar av ursprungliga lister som togs tillvara när man bytte ut någon annanstans
- Spån byttes ut mot nya och målades.

Västra fasaden

- Plåtlådan på väggen putsades och målades.
- Alla skorstenar på taket putsades och målades i samma färgton som väggarnas hörnbräder och plåtskyddet på en skorsten byttes ut.

Skrapan är formad så att den passar i panelprofilen.

På södra fasaden har man tidigare använt latexfärg. Den är litet lättare att skrapa bort än oljefärg, men den behövde inte heller skrapas bort helt, för petroleumoljefärgen får målas såväl på olje- som på latexfärg.

Olika Skrapor

Allra först skrapas och slipas bräderna tills färgen inte längre lossnar. Skraporna har olika form.

Det är viktigt att hålla skraporna vassa så att det tunga arbetet blir litet lättare. När man slipar verktygen måste man vara försiktig för det orsakar gnistor och därmed brandfara.

På norra fasaden av tillbyggnaden var fernisslagret under målfärgen alldeles för tjockt och hade redan förorsakat gasbubblor i färgytan. Den nya färgen fastnar också bättre om fernisslagret är tunnare. Därför slipades fernisslagret mycket tunnare innan man målade över med ny färg.

Norra delen av västra fasaden hade tidigare målats med ett alltför tjockt lager oljefärg. Före övermålningen slipades färgen så att lagret gammal färg blev betydligt tunnare. På väggen fanns en skada orsakad av grillen som har stått för nära väggen.

Alla tydliga ojämnheter som såg- och slippår slipades bort.
Rostiga spikar behandlades före målningen med rostskyddsfärg.

Väggen färdigslipad för målningen. Det går bra att måla på gammal färg då den är såpass nerslipad att den inte lossnar.

En vägg hade tidigare målats med latexfärg.

Elkablarna på södra fasaden målades med samma färg som väggarna.

Dörrsmyggen och listerna låg alltför nära betong- och träytan och hade därför sugit i sig vatten som hade orsakat skada i bräderna. För att undvika skador i framtiden installerades de nya bräderna några millimeter ovanom trä- och betongytan.

Dropplisten byttes ut mot en list av kärnvirke. Droppkanten gjordes bredare.

Större sprickor fylldes med trästickor och kittades med linoljekitt om brädet annars var användbart.

Alltför grovt sågat bräde byttes ut mot ett hyvlat bräde.

De gamla spånen var i mycket dåligt skick.
Man beslöt därför att byta ut dem helt.

För att hindra spånet att spricka borrar ett hål för spiken innan man spikar fast det. Spiken skall vara galvaniserad, 25 mm lång filtspik. Man måste vara noga med att rätt yta kommer utåt så att vattnet kan rinna "medhårs" på spånet.

Bilder på nya spån. Spikhålet är ännu inte borrarat. Lägg märke till hur tätvuxna spånen är.

Förrutom mögel fanns det även värre skador under takkanterna.

Alla bräder under takkanten var täckta av mögel.
Allt mögel slipades bort och tvättades med Biokleen (Teknos Group).

Plåten vid takkanten veks så att vattnet inte skulle rinna direkt på takkantsbrädet.

Källarluckan rättades till och målades.

Den gamla dörren på norra fasaden var så svårt skadad att den byttes ut mot en ny dörr. Också beslagen byttes ut mot nya.

Fönstret i dörren ändrades till ett sexrutigt fönster. Nedre delen är försedd med en kopparplåt.

På insidan av räcket fästes en stående panel. Överliggaren (den övre ytan) gjordes av lärkträ. Annars putsades och målades räcket som väggarna.

Stupröret på östra fasaden putsades och målades.

Skorstensplåtarna putsades och målades i samma färgton som fönstren. Takrännen och stuprör förnyades.

Mot söder

Mot öster

Mot väster

Mot norr

Du som nästa gång börjar reparera fasaderna på Paven, kom ihåg arbetskyddet. Stå stadigt och andas inte in dammet när du slipar ytorna. Börja så tidigt på våren som du kan. När allt kommer omkring är det ju vädret som bestämmer när du kan arbeta. Kom också ihåg att arbetet kräver god kondition!